

Uitvoeringsplan preventie en handhaving middelengebruik 2023-2026

**Gemeente
Woudenberg**

1. Inleiding

Middelengebruik is onderdeel van onze maatschappij. Alcohol wordt door volwassenen volop gebruikt. Onder jongeren neemt het gebruik van nicotine weer toe, ondanks alle inspanningen om een rookvrije generatie te creëren. Ook cannabis is in Nederland voor volwassenen verkrijgbaar. Jongeren experimenteren met middelengebruik in hun groei naar volwassenheid. Enerzijds lijkt dit een geaccepteerd gegeven, anderzijds wordt steeds duidelijker dat middelengebruik op jonge leeftijd consequenties heeft voor risico's op misbruik en afhankelijkheid van middelen, voor ontwikkeling van andere psychiatrische en persoonlijkheidsstoornissen en voor allerlei problemen op sociaal-maatschappelijk gebied.

Als het gaat om wettelijke taken op het gebied van preventie en handhaving zijn de rollen verdeeld. Gemeenten hebben een taak als het gaat om preventie en handhaving van alcoholgebruik, met name bij 18-minners, en moeten daarvoor een plan van aanpak opstellen. Dat is het uitvoeringsplan dat hier voor u ligt.

Handhaving van de Tabakswet ligt bij de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit. (NVWA) De gemeente heeft hierin geen formele rol, en verwijst bij meldingen van overtreding van de Tabakswet naar de NVWA.

De Opiumwet is het wettelijk kader als het gaat om de productie/verkoop/gebruik van opiaten. De politie heeft hierin een wettelijke taak als het gaat om handhaving. Ook de gemeente heeft een taak, omdat er vaak een scala van openbare orde kwesties mee gemoeid is. En de gemeente de taak heeft om ondermijning zoveel mogelijk te voorkomen.

Dit uitvoeringsplan geeft een realistisch beeld van de wettelijke taken waar Woudenberg voor opgesteld staat, versus haalbare doelen. Het plan bevat een bredere scope dan alleen alcohol, alhoewel de wijziging van de Drank- en Horecawet naar Alcoholwet wel de aanleiding is geweest om al het beleid rondom alcohol (Alcoholverordening/Nalevingsbeleid) te herzien. Het uitvoeringsplan dat voor u ligt is een mix van zowel zorg (preventie) als veiligheidsaspecten die verbonden zijn met het thema (genot)middelen.

2. (Wettelijk) kader

Wetgeving Sociaal Domein

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet publieke gezondheid die tot doel heeft de gezondheid van inwoners te bevorderen en beschermen. Daarbij gaat het vooral om collectieve preventie (gericht op de gehele bevolking) en selectieve preventie gericht op specifieke (risico)groepen. Daarnaast is de gemeente verantwoordelijk voor de zorg in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning en de Jeugdwet.

Nationaal Preventie Akkoord

Met het Nationaal Preventieakkoord dat in 2018 tot stand is gekomen maken maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven, patiëntenorganisaties, zorgaanbieders, zorgverzekeraars, gemeenten, fondsen, sportverenigingen en -bonden en het kabinet samen een krachtig statement om een maatschappelijke beweging te starten die Nederland nog gezonder en vitaler maakt en die aansluit bij de energie in de samenleving. De doelen in het akkoord richten zich op het jaar 2040. De doelen in het akkoord richten zich op het jaar 2040:

- Een rookvrije generatie;
- minder overgewicht (van 50% naar 38% van de volwassenen);
- minder overmatig alcoholgebruik (van 8,9% naar 5%).

Op basis van het Nationaal Preventieakkoord wordt gestimuleerd en ondersteund dat er bij (samenwerkende) gemeenten een lokale of regionale aanpak op preventie komt. De regie om dit tot stand te brengen ligt bij de VNG. Bij reeds lopende initiatieven wordt gekeken naar innovatieve werkwijzen en resultaten daarvan inclusief de vraag hoe deze dan te bevorderen.

Een lokale inzet op het tegengaan van roken en problematisch alcoholgebruik en overgewicht is maatwerk en vraagt een integrale en samenhangende aanpak gericht op gezondheidspreventie breed binnen de lokale context. Bij de realisatie van het Nationaal Preventie Akkoord zet de VNG zich voor dat doel in. Gemeenten fungeren als regisseur en maken deze aanpak met maatschappelijke partners op basis van een analyse van lokale gezondheidsvraagstukken. De lokale aanpak adresseert in belangrijke mate het behalen van zoveel mogelijk gezondheidswinst conform. Gemeenten gaan hiermee aan de slag, onder andere door middel van de uitwerking van de oprichting van een Preventiefonds samen met andere partners. Waar mogelijk wordt aangesloten op bestaande keten- of samenwerkingsafspraken op het terrein van gezondheid en zorg vanuit reeds lopende programma's. Bovendien wordt de verbinding met het Nationaal Sportakkoord en regionale zorgafspraken gelegd.

Leefstijlakoord

Het leefstijlakoord is de lokale uitwerking van het preventieakkoord. Het Leefstijlakoord Woudenberg biedt ons de mogelijkheid om de puntjes op de i te zetten en inwoners die dat nodig hebben te ondersteunen bij een gezonde levensstijl.

Sportakkoord

Lokale sport- en beweegaanbieders, maatschappelijke organisaties en de gemeente Woudenberg zijn eind 2019 gestart om gezamenlijk voor Woudenberg een Lokaal Sportakkoord op te stellen. Dit in navolging van het in 2018 gepresenteerde Nationaal Sportakkoord. Daarin staan afspraken tussen de Rijksoverheid, VSG (Vereniging Sport en Gemeenten, onderdeel van de Vereniging Nederlandse Gemeenten) en NOC*NSF. Doel van het Nationale Sportakkoord is dat alle inwoners van Nederland plezier hebben in sport en bewegen, nu en in de toekomst. Ongehinderd en in een veilige en gezonde omgeving.

Beleidskader sociaal domein

Visie: Een samenleving waarin alle inwoners zich thuis voelen, zelfredzaam zijn en naar vermogen kunnen meedoen en waarin jeugdigen gezond en veilig kunnen opgroeien.

Maatschappelijke doel: Meer inwoners hebben een gezonde leefstijl en zijn sociaal en maatschappelijk actief; Samen met inwoners komen we tot meer lokale, passende en integrale antwoorden op hun ondersteuningsvragen.

Alcoholwet

Een van de doelen van de wet is gezondheidsschade door alcohol bij jongeren te voorkomen en verstoring van de openbare orde door alcoholmisbruik onder jongeren terug te dringen. In 2014 maakte een aanpassing van de wet onder meer dat de leeftijdsgrens werd aangepast van 16 naar 18 jaar. Ook moeten gemeenten verplicht een preventie- en handavingsplan opstellen waarin ze beschrijven hoe ze ervoor zorgen dat er geen alcohol wordt geschonken aan jongeren onder de 18 jaar. En hoe ze als gemeenten vormgeven aan handhaving van deze regel.

Tabakswet

Het doel van de tabakswet is het gebruik van tabak te beperken en niet-rokers te beschermen. De NVWA ziet toe op de naleving het rookverbod. Controles vinden steekproefsgewijs en onaangekondigd plaats. Een klacht kan ook aanleiding zijn voor een inspectie. NVWA-inspecteurs hebben altijd een legitimatiebewijs bij zich. De inspecteur is op basis van de Algemene Wet Bestuursrecht en de Tabakswet bevoegd iedere ruimte te controleren. Een inspecteur de toegang weigeren mag niet.

Opiumwet

Het doel van de Opiumwet is het stellen van regels over de verkoop en gebruik van opiaten. De Opiumwet noemt een groot aantal strafbare handelingen. Gebruik op zich wordt niet als een strafbare handeling gezien. Gebruikers worden dan ook niet vervolgd. Wel verboden is: bezit, handel, productie, invoer en uitvoer.

De rol van de lokale overheid op het toezicht en de handhaving van de Opiumwet ligt vast in de lokale beleidsregels 13b Opiumwet. De politie is verantwoordelijk voor de uitvoering en de

opsporing. Zo pakt de politie "M" meldingen (Meld Misdad Anoniem) op en meldingen waarbij sprake is van strafbaar gebruik van en handel in verdovende middelen. De burgemeester kan op basis van artikel 13b Opiumwet een pand sluiten.

Wet BIBOB

Sinds 2003 is de Wet BIBOB van kracht. Deze wet biedt overheden extra instrumenten om te voorkomen dat aangevraagde vergunningen misbruikt worden voor het faciliteren van criminele activiteiten. In Woudenberg is hierop beleid gemaakt. Bij aanvragen op basis van de alcoholwet wordt standaard een BIBOB-toets uitgevoerd. Hierbij wordt de integriteit en het levensgedrag van de aanvrager(s) indringend getoetst.

Aanpak Georganiseerde Ondernemende Criminaliteit

De regio Midden-Nederland investeert al enkele jaren in een brede, integrale en programmatische aanpak van Georganiseerde Ondernemende Criminaliteit (GOC) op zowel lokaal als regionaal niveau. Het thema GOC vormt een onderdeel van de Regionale Veiligheidsstrategie Midden-Nederland en van de kadernota integrale veiligheid gemeente Woudenberg.

Coalitieakkoord bouwen met vertrouwen

- We zetten in op gezonde scholen en verenigingen (leefstijlakoord).
- De gemeente is actieve partner bij het sport- en leefstijlakoord.
- We stimuleren door middel van sport- en leefstijlakoord de maatschappelijke inzet van verenigingen.
- We zetten in op een duurzame aanpak van georganiseerde en ondernemende criminaliteit werken daarbij nauw samen met een groot scala aan netwerkpartners.

3. De cijfers

Alcoholgebruik 13-17-jarigen (klas 2 en 4)

	2012	2016	RU 2016
Alcoholgebruik afgelopen 4 weken	31%	30%	27%
Bingedrinken (% totale populatie)	20%	18%	18%
Bingedrinken (% van de drinkers)	62%	60%	66%
Ouders keuren alcoholgebruik niet af (% van de drinkers)	47%	46%	44%
Ooit dronken of aangeschoten geweest	21%	23%	23%
Laatste 4 weken dronken of aangeschoten geweest	8%	16%	13%

Bron: GGDrU Schoolkracht. Vraagstelling in 2016 gewijzigd, betreft heel glas of meer.

Alcoholgebruik volwassenen en senioren

	2012	2016	2020	RU 2016	RU 2020
Zware drinker (binge drinken), 19-65 jr	9%	8%	5,9 %	9%	9,2%
Overmatige drinker (Mannen: >14 glz per wk; Vrouwen: >7 glz per wk), 19-65 jr	12%	16%	12,4%	18%	15,5%
Zware drinker (binge drinken), 65+	3%	4%	2,9%	6%	4,6%
Overmatige drinker (Mannen: >14 glz per wk; Vrouwen: >7 glz per wk), 65+	17%	20%	12,5%	25%	19,3%

Bron: GGD-regio Utrecht

Roken in Woudenberg

Leeftijd	2004	2008	2012	2016	2020	RU 2016	RU 2020
Dagelijks roken 13-17-jarigen	-	-	6%	6%	-	4%	-

Rookt 19-65 jaar	24%	20%	22%	19%	13,5%	21%	16,7%
Rookt 65+	-	-	10%	7%	6,1%	12%	9,3%

Vraagstelling in 2016 gewijzigd, betreft hele sigaret. RU=Regio Utrecht excl. gemeente Utrecht.

Bron: GGDrU Schoolkracht. Bij 13-17-jarigen gaat het om klas 2 en 4. Vraagstelling in 2016 gewijzigd (hele sigaret)
Sociale Kracht monitor

Drugsgebruik jeugd 13-17-jarigen (klas 2 en 4)

	2012	2016	RU 2016
Hasj- of wietgebruik ooit	7%	6%	10%
Hasj- of wietgebruik afgelopen 4 weken	4%	4%	5%
Harddrugs gebruik ooit	3%	1%	1%
ooit lachgas gebruikt	-	2%	3%

Bron: GGDrU Schoolkracht. Vraagstelling in 2016 gewijzigd. Nu inclusief paddo's en lachgas

Percentage buurtproblemen waarbij genotmiddelen een rol spelen

	Komt vaak voor	Komt soms voor	Komt (bijna) nooit voor	Weet ik niet/geen mening
Dronken mensen op straat	8%	35%	48%	9%
Drugsoverlast	4%	15%	49%	31%
Overlast door horecagelegenheden	2%	9%	71%	18%

Bron: gemeentebeleidsmonitor 2021

Belangrijkste problemen in de buurt die inwoners willen aanpakken

	percentage
Te hard rijden	40%
Parkeren	22%
Hondenpoep	20%
Overlast jongeren	17%
Rommel op straat	13%
Dronken mensen op straat	2%
Overlast door horecagelegenheden	1%
Drugsoverlast	0%

Bron: gemeentebeleidsmonitor 2021

Meldingen bij de politie Midden-Nederland

	2019	2020	2021
Drugsoverlast	0	0	0
Onder invloed op de weg	16	27	14
Geluidshinder horeca	16	0	0

Bron: politie Utrecht

Conclusie

De gemeente Woudenberg laat een significant lager percentage zien op het gebied van alcohol en roken dan regio Utrecht. Ook is er een duidelijke verlaging te zien in percentage ten opzichte van 2012 en 2016. Echter zijn er geen cijfers opgedaan in 2020 voor 13 - 17-jarigen. Dit wegens een te laag response van jongeren uit Woudenberg.

Uit informatie van de Veiligheidscoalitie Midden Nederland blijkt dat de objectief vastgestelde overlast (meldingen/geconstateerde overtredingen) door alcohol- en drugsgebruik in Woudenberg zeer beperkt is. Het naar verhouding hoge aantal registraties van rijden onder

invloed springt er daarbij wel uit. Dit is dan ook aanleiding om samen met de politie te bezien of een extra controle wenselijk is en te realiseren valt.

4. Aanpak middelengebruik

Bij de aanpak van middelengebruik staan de twee uitgangspunten centraal, namelijk:

- een gecombineerde aanpak, gericht op verschillende middelen;
- een integrale aanpak, waarbij we afzonderlijke interventies zoveel mogelijk combineren.

Hieronder wordt ingegaan op wat wij al doen op het gebied van preventie en zorg en toezicht en handhaving. Ook de inzet in 2023- 2026 wordt beschreven.

Wat doen we al

Preventie en zorg

- De preventie van middelengebruik (alcohol, drugs en roken) bij jongeren wordt voor een groot deel gedaan door de Gemeentelijke Gezondheidsdienst regio Utrecht (GGDrU), als uitvoerder van de publieke gezondheid. De GGDrU heeft standaardcontactmomenten met leerlingen van klas 2 en contactmoment op aanvraag met leerlingen van klas 4 op het voortgezet onderwijs. Hierbij speelt vroeg signalering ook een rol. Daarnaast kunnen jongeren met hun vragen terecht op jouwGGD.nl. 'Alcohol, roken en drugs' is een van de aandachtsgebieden bij de contacten met jongeren. Daarnaast doet de GGDrU onderzoek naar middelengebruik. De uitkomsten gebruiken we voor monitoring in het sociaal domein.
- Campagnes als 'Ik pas' (alcohol) en 'Stoptober' (roken) brengt de gemeente jaarlijks onder de aandacht van de inwoners van Woudenberg.
- Scholen doen zelf ook het nodige aan voorlichting en activiteiten op dit gebied. Omdat de jongeren naar meer dan 40 verschillende scholen/locaties gaan, hebben we niet precies zicht op wat waar gebeurt.
- De jongerenwerkers onderhouden contacten met hangjongeren. Dit maakt vroeg signalering mogelijk. Daar waar nodig starten de jongerenwerkers coaching trajecten met jongeren. Middelengebruik en weerbaarheid kunnen dan een aandachtsgebied zijn.
- Bij vragen voor ondersteuning en zorg aan het Sociaal Team wordt daar waar nodig preventie en zorg op het gebied van genotmiddelengebruik ingezet. Daarnaast lopen er diverse programma's voor opvoedondersteuning zoals Homestart, Buurtgezinnen en Stevig Ouderschap, die indirect ook kunnen bijdragen aan het voorkomen van gebruik van genotmiddelen doordat ouders leren grenzen te stellen.
- Een Webinar over het drinkgedrag van ouders en de invloed daarvan op hun kinderen. Het Webinar gebruiken we ook om informatie op te halen over de behoeften van ouders zodat we er een vervolg aan kunnen geven. Betrokken partners: GGDrU, sportverenigingen, gemeente Woudenberg.
- Alcohol en sportverenigingen: tijdens een sportcafé het onderwerp alcoholgebruik op de agenda zetten en informatie ophalen over mogelijke vervolgacties.
- Betrokken partners: sportverenigingen, GGDrU, gemeente Woudenberg.

Toezicht en handhaving

- De jaren 2020-2021 hebben in het teken gestaan van corona. De naleving van coronamaatregelen heeft prioriteit gehad boven naleving op de alcoholwet. Dit jaar (2022) wordt de regionale samenwerking op naleving (controles) weer opgestart. Woudenberg heeft de regiopoule aangegeven dit jaar geen vooruit geplande controles uit te willen voeren. Hierdoor wordt aan horecaondernemers en paracommercie gelegenheid om weer op adem te komen en te investeren in hun onderneming.
- Samenwerking omliggende gemeenten: Per 1 januari 2021 is Woudenberg aangesloten bij de regionale BOA-poule van de regio Utrecht. Hieraan nemen 17 gemeenten in de regio deel.
- Er is in de gemeente een nalevingsbeleid horeca aanwezig. Op basis van meldingen wordt altijd actie ondernomen. Wijzigingen in vergunningen worden eveneens getoetst aan de Alcoholwet.
- Voor grote evenementen zijn er bepalingen opgenomen gericht op het voorkomen van het gebruik van genotmiddelen.

- Naast de commerciële/paracommerciële verstrekkers zijn er jaarlijks ook veel evenementen waarbij alcohol wordt geschonken. De BOA controleert tijdens deze evenementen zowel de verstrekte evenementenvergunning als drank- en horecaontheffing.
- Als er sprake is van overlast in de vorm van bijvoorbeeld vervuiling van de openbare ruimte dan kan dat worden aangepakt middels de APV. Gaat het echt om strafbare feiten rondom drugs, dan wordt de interventie daarvan aangevlogen via het actieplan ondermijning.
- Bij overlast van groepen treedt het stappenplan problematisch gedrag in werking. Bij strafbare feiten is er een persoonsgerichte aanpak. Boa, jongerenwerk, leerplicht, politie en/of sociaal team trekken hierbij indien van toepassing samen op.

Wat gaan we doen in 2023-2026

Preventie en zorg

- Effectieve alcoholpreventie op school 4 pijlers: beleid, educatie, vroeg signalering en omgeving. Stimuleren normstelling en dit vertaalt zich ook deels in de Gezonde Schoolaanpak.
- De GGDrU zal haar aanpak in 2023 en 2024 continueren.
- Inzetten op weerbaarheid bij kinderen. In 2022 gaat Jeugdpunt in overleg met de scholen meer inzetten op “Nee” zeggen tegen alcohol/roken/drugs, bijvoorbeeld door het geven van weerbaarheidslessen.
- Uit onderzoek blijkt dat de relatie tussen ouder en kind geen rol speelt als het gaat om het nuttigen van alcohol/roken/drugs. Waar ouders wel een belangrijke rol in spelen zijn de regels die zij stellen aan hun kinderen. Naast interventies per gezin bespreken we met de Coöperatie en Jeugdpunt welke aanvullende activiteiten we op dit gebied kunnen organiseren.
- Verstevigen van de samenwerking van het sociaal team, jongerenwerkers en de maatschappelijke organisaties (waaronder ook (voortgezet) onderwijs) waardoor vroeg signalering en meldingsbereidheid wordt bevorderd.
- Verdere uitvoering geven aan het Leefstijlakkoord waarin het verminderen van problematisch alcoholgebruik één van de vier thema's is.
- Jeugdpunt zal online campagne/thematiek onder de aandacht brengen via de social mediakanalen. Daarnaast zal zij middelengebruik aanbieden in het basisonderwijs in de vorm van groepsdruk voorlichtingsprogramma. Daarnaast neemt Jeugdpunt het mee in individuele gesprekken mocht dit aan de orde zijn. Dit vindt zowel in coaching setting plaats als in het werk op straat en we jongeren aantreffen die met middelengebruik in aanraking komen.

Toezicht en handhaving Alcoholwet

Aandacht voor zowel preventie als handhaving is een essentiële stap om gezondheidsbevordering en alcoholmatiging te verbinden met openbare orde en veiligheid en het beleid rond toezicht en handhaving. Dat betekent dat er aan de voorkant zoveel mogelijk wordt voorkomen dat jongeren alcohol drinken, maar dat er tevens een vangnet vanuit toezicht en handhaving wordt geboden voor de gevallen dat jongeren toch alcohol hebben verkregen. Dit vangnet richt zich niet alleen op de jongeren zelf (bijvoorbeeld doorverwijzing naar Halt) maar ook op degene die alcohol verstrekt aan de jongeren.

- Intensiveren inzet regionale Boa-poule regio Utrecht: In 2023 worden controles gepland in samenwerking met Boa's van andere gemeenten. De Boa's van Woudenberg worden ingezet bij controles in andere gemeenten. Daarnaast nemen wij deel aan kennissessies die worden georganiseerd vanuit deze samenwerking.
- Alles op orde? Bezoek door de BOA's aan horecagelegenheden inclusief paracommercie vanuit de preventieve rol (toezicht). Daarna wordt er geïnvesteerd in “op orde houden” (handhaving).
- Check vergunningen evenementen op voorschriften alcoholgebruik. In de evenementenvergunning zijn er bepalingen opgenomen, gericht op het voorkomen van het gebruik van genotmiddelen. Tijdens grootschalige evenementen (categorie B

evenementen) controleren de BOA's of de organisator de vergunningsvoorschriften naleeft en wordt bij overtredingen handhavend opgetreden.

- In samenwerking met de politie wordt er gekeken of het mogelijk is een uitgebreide controle op te zetten met betrekking tot het rijden onder invloed.

Tabakswet

De controle op het rookverbod is een taak van de NVWA. Politie, gemeenten en andere toezichthouders in de horeca kunnen de NVWA hierbij wel ondersteunen.

Bij een 1e overtreding van het rookverbod wordt een boete van € 600,- opgelegd en kan bij meerdere overtredingen oplopen tot een maximum van € 4.500,-.

5. Communicatie

Per actie wordt gekeken welk communicatiemiddel wordt ingezet. De volgende boodschap staat centraal.

Kernboodschap Middelengebruik

Wat willen we doen en waarom?

Veel jongeren experimenteren in de puberteit met roken, alcohol en drugs. En dit heeft grote invloed op hun ontwikkeling en kan zorgen voor allerlei problemen op sociaal-maatschappelijk gebied. Daarnaast kan het risico's op misbruik en verslaving vergroten. Jongeren zijn kwetsbaar en nog meer als ze (genot)middelen gebruiken. Daarom wil de gemeente Woudenberg het middelengebruik en dan met name het alcoholgebruik onder jongeren terugdringen.

Het gebruik van middelen is niet normaal en als dit al in een vroeg stadium wordt gesignaleerd kunnen we het aanpakken. Jongen moeten leren wat de invloed is van roken, alcohol en drugs op de gezondheid, wat de invloed van de omgeving is en welke andere factoren een rol kunnen spelen op de beslissing om wel of niet met middelen te gaan experimenteren.

Wat is het voornemen?

De komende tijd onderneemt de gemeente verschillende acties. Acties om met name het alcoholgebruik terug te dringen en te voorkomen dat jongeren problematisch alcohol gebruiken. Met voldoende aandacht voor de risico's van gebruik. Dit doen wij door het geven van voorlichting op scholen, in te zetten op weerbaarheid, zodat jongeren leren om voor zichzelf op te komen en het verstevigen van samenwerkingen. Daarnaast brengt de BOA bezoeken aan inrichtingen met een alcoholvergunning, ook bij evenementen wordt intensiever gecheckt op alcoholvoorschriften.

Geen gebruik zorgt voor een betere gezondheid, minder geweld en minder overlast. Dit heeft een positieve invloed op de schoolprestaties, zorgt voor minder schoolverzuim en minder schooluitval.

6. Financiële consequenties

De inzet van de BOA's en ambtelijke capaciteit komt uit de reguliere budgetten. Inzet van de jongerenwerker van Jeugdpoint valt onder het jeugdbeleid. Extra kosten zijn er als er aanvullende activiteiten worden georganiseerd. Hiervoor moet via een advies aan het college onderbouwd gelden worden aangevraagd.